

SỐT XUẤT HUYẾT

**KHÔNG CÓ BỌ GÂY, LĂNG QUẢNG,
MUỖI, KHÔNG CÓ SỐT XUẤT HUYẾT**

Sốt xuất huyết (SXH) là một bệnh do muỗi truyền, có tốc độ lây lan nhanh chóng ở tất cả các vùng trên thế giới trong những năm gần đây. Bệnh SXH nghiêm trọng lần đầu tiên được ghi nhận là vào những năm 1950 trong đợt dịch SXH ở Philippines và Thái Lan. Ngày nay, bệnh SXH nghiêm trọng ảnh hưởng đến hầu hết các nước châu Á, châu Mỹ La tinh. Khoảng một nửa dân số thế giới hiện có nguy cơ mắc bệnh. Ước tính có khoảng 100-400 triệu ca mắc mỗi năm và đã trở thành nguyên nhân hàng đầu khiến trẻ em và người lớn phải nhập viện và tử vong.

Theo báo cáo của Tổ chức Y tế thế giới (WHO) về sốt xuất huyết toàn cầu vào tháng 1-2022, WHO lưu ý số ca bệnh đã tăng "30 lần trong vòng 50 năm qua" và cảnh báo dịch đang lây lan và bùng phát ở những khu vực mới. Trước đó, vào năm 2019, thế giới đã trải qua một mùa bệnh sốt xuất huyết kỷ lục với 5,2 triệu ca. Nhưng với số liệu trước khi mùa dịch bắt đầu, nhiều chuyên gia lo rằng năm nay có nguy cơ lập kỷ lục mới. Châu Mỹ và châu Á là 2 khu vực bị ảnh hưởng nặng nề nhất trong làn sóng sốt xuất huyết năm 2022, dẫn đầu về số ca là Brazil, Peru, Việt Nam, Indonesia và Colombia. So sánh với một số nước trong khu vực Đông Nam Á, Việt Nam là nước có số ca mắc sốt xuất huyết cao nhất so với Lào, Malaysia, Philippines và Singapore.

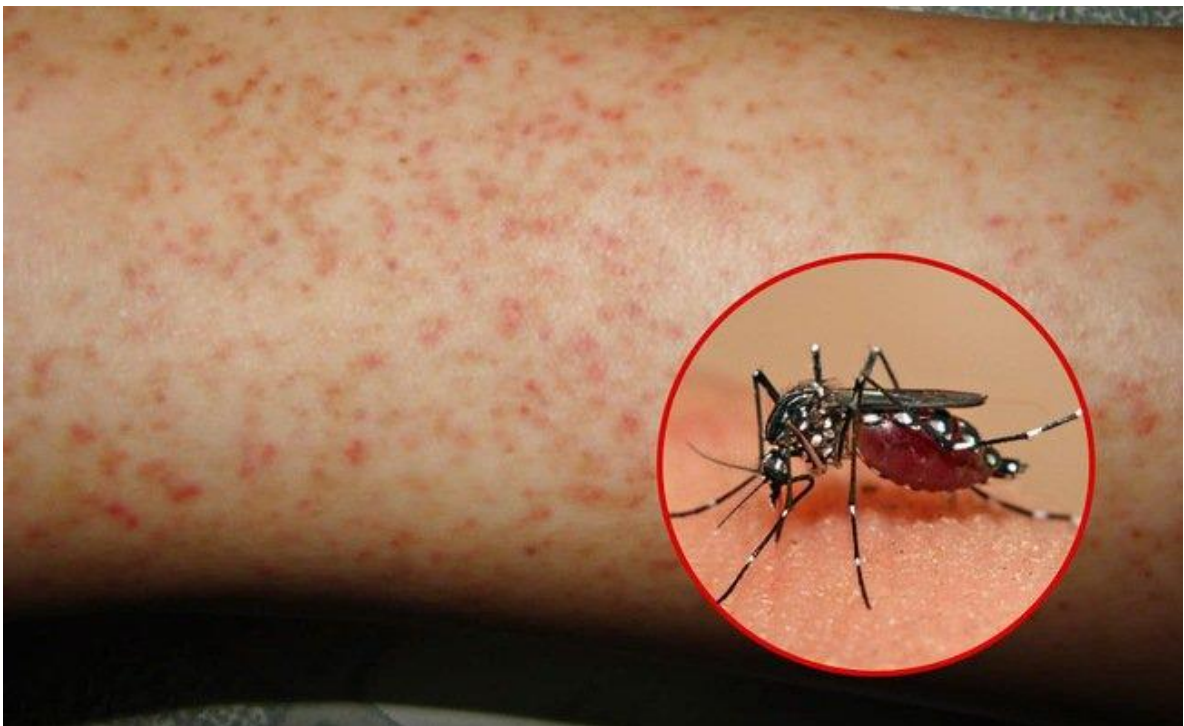
Tại Việt Nam hiện nay đang là cao điểm mùa dịch sốt xuất huyết, số ca mắc liên tục gia tăng và có thể bùng phát trên diện rộng nếu không quyết liệt triển khai các biện pháp phòng, chống dịch bệnh. Sốt xuất huyết đã xuất hiện tại nhiều tỉnh thành trong cả nước nhưng tập trung chủ yếu tại khu vực miền Nam và một số tỉnh, thành phố khu vực miền Trung. Theo báo cáo của Bộ Y tế, trong những tuần gần đây, số ca mắc mới sốt xuất huyết ghi nhận trên địa bàn cả nước trên 10.000 ca bệnh/tuần. Từ đầu năm đến nay (25/7/2022), cả nước ghi nhận hơn 124.000 trường hợp mắc sốt xuất huyết, 40 ca tử vong, số ca mắc tăng gấp 3 lần so với năm 2021.

Thông kê của Trung tâm Kiểm soát Bệnh tật Thành phố Hồ Chí Minh cho hay tính đầu năm 2022 đến ngày 25/7/2022, thành phố ghi nhận 32.011 trường hợp mắc bệnh sốt xuất huyết, (tăng 293,8% với cùng kỳ năm 2021 là 8.128 ca), có 13 trường hợp tử vong.

1. SỐT XUẤT HUYẾT LÀ GÌ?

Sốt xuất huyết hay chính xác hơn là sốt xuất huyết do virus là một nhóm các bệnh do một số họ virus sau: Arenavirus, Filoviridae và Flavivirus.

Trong khi đó một số loài khác có thể gây bệnh tương đối nặng, thậm chí có thể gây tử vong, chẳng hạn như sốt Lassa, virus Marburg, Bệnh virus Ebola, sốt xuất huyết Bolivia, Hantavirus (sốt xuất huyết Triều Tiên). Sốt xuất huyết được truyền qua muỗi, đặc biệt là muỗi vằn.

2. BỆNH SỐT XUẤT HUYẾT LÂY TRUYỀN BẰNG CÁCH NÀO?

- Virus từ người bệnh truyền sang người lành do muỗi đốt.
- Muỗi cái *Aedes aegypti* (muỗi vằn) là côn trùng truyền bệnh chủ yếu. Muỗi vằn cái thường đốt người vào ban ngày, mạnh nhất là vào sáng sớm và chiều tối.
- Bệnh thường khởi phát đột ngột và diễn biến qua ba giai đoạn: giai đoạn sốt, giai đoạn nguy hiểm và giai đoạn hồi phục.

❖ Giai đoạn sốt:

- Sốt cao đột ngột 38 - 39 độ C, kéo dài 2 - 7 ngày.
- Đau đầu dữ dội ở vùng trán.
- Đau hốc mắt, đau người, các khớp
- Buồn nôn
- Phát ban
- Xuất huyết: dưới da, chảy máu mũi, ra kinh nguyệt bất thường, xuất huyết tiêu hóa....

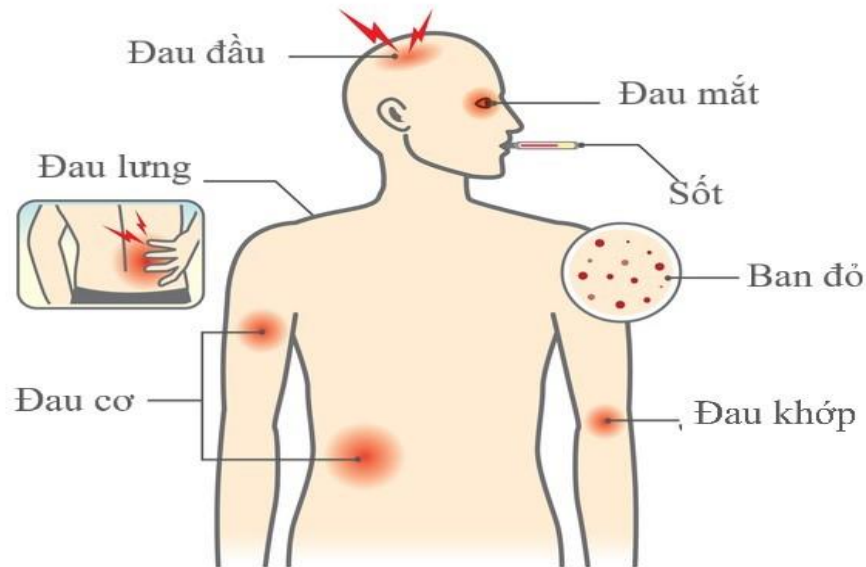
❖ Giai đoạn nguy hiểm:

Thường vào ngày thứ 3-7 của bệnh. Người bệnh còn sốt hoặc đã giảm sốt. Có thể có các biểu hiện lừ đừ, phù mi mắt, tràn dịch màng phổi, màng bụng, gan to,

có thể đau, dấu hiệu của xuất huyết da niêm và tạng. Các biến chứng thường xuất hiện ở thời gian này là sốc, xuất huyết và suy đa tạng, có thể tử vong nếu không được phát hiện sớm và điều trị kịp thời.

❖ **Giai đoạn hồi phục:**

Sau 24-48 giờ của giai đoạn nguy hiểm. Người bệnh hết sốt, tổng trạng tốt lên, thèm ăn, huyết áp ổn định và tiểu nhiều.

Hellobacsi.com

Dấu hiệu và Triệu chứng sốt xuất huyết

3. BỆNH SỐT XUẤT HUYẾT ĐIỀU TRỊ NHƯ THẾ NÀO?

Do chưa có thuốc điều trị đặc hiệu nên điều trị chủ yếu của bệnh là điều trị triệu chứng. Người bệnh có thể điều trị tại nhà sau khi được Bác sĩ chuyên khoa khám, xét nghiệm và tư vấn kỹ kế hoạch điều trị, theo dõi và chăm sóc người bệnh ngoại trú.

Khuyến khích người bệnh uống nhiều nước oresol hoặc nước sôi để nguội, nước trái cây (nước: dừa, cam, chanh...) hoặc nước cháo loãng với muối. Khi người bệnh sốt: Lau mát, uống thuốc hạ sốt Paracetamol đơn chất, liều dùng từ 10-15 mg/kg/lần, cách nhau mỗi 4-6 giờ. Không dùng Aspirin, Analgin, Ibuprofen để điều trị sốt vì có thể gây xuất huyết, toan máu.

❖ **Phân loại sốt có nguy cơ sốt xuất huyết và hướng xử lý (trích từ IMCI)**

• Chân tay nhợt lạnh và	BỆNH RẤT NẶNG	• Bù dịch đối với bệnh rất nặng có
-------------------------	---------------	------------------------------------

Mạch nhanh và yếu	CÓ SỐC HOẶC HỘI CHỨNG SỐC SỐT XUẤT HUYẾT DENGUE	<i>sốc hoặc</i> <i>Hội chứng sốc sốt xuất huyết Dengue</i> <i>Chuyển gấp đi bệnh viện</i>
- Li bì hoặc vật vã hoặc - Chảy máu mũi hoặc chảy máu lợi hoặc nôn ra máu hoặc ỉa phân đen hoặc - Chấm, nốt hoặc mảng xuất huyết dưới da	CÓ KHẢ NĂNG SỐT XUẤT HUYẾT DENGUE NẶNG	<i>Chuyển GẤP đi bệnh viện</i> <i>trên đường đi: cho trẻ uống ORS càng nhiều càng tốt theo khả năng của trẻ</i>
- Sốt cao liên tục 2-7 ngày và - Không tìm được các nguyên nhân gây sốt khác	SỐT-CÓ KHẢ NĂNG SỐT XUẤT HUYẾT DENGUE	- Cho paracetamol nếu nhiệt độ $\geq 38.5^{\circ}\text{C}$ - Tiếp tục cho trẻ ăn, uống nhiều nước - Nếu xuất hiện thêm các dấu hiệu bên trên thì phải đưa trẻ đến khám ngay - Khám lại hằng ngày cho đến khi trẻ hết sốt 2 ngày liên tục (khi không còn dùng Paracetamol)
không có các dấu hiệu trên	SỐT - KHÔNG GIỐNG SỐT XUẤT HUYẾT DENGUE	- Đưa trẻ đi khám tại trạm y tế - nếu trẻ sốt hằng ngày, kéo dài trên 7 ngày, chuyển đi bệnh viện

4. NGUYÊN NHÂN GÂY RA BỆNH SỐT XUẤT HUYẾT:

Nguyên nhân do dịch sốt xuất huyết có tính chất chu kỳ, thời điểm mùa hè thời tiết nắng nóng liên tục kéo dài xen lẫn các đợt mưa, tốc độ đô thị hoá nhanh, nhiều công trình xây dựng, đất bỏ hoang, nhà trọ, lán trại, nghĩa trang... là môi trường thuận lợi cho muỗi truyền bệnh và lăng quăng phát triển, truyền bệnh, khó kiểm soát triệt để.

Thói quen sinh hoạt của người dân cũng là tác nhân tạo điều kiện cho muỗi có nơi trú ngụ, sinh sản: thùng rác đầy không đổ, bồn tắm ao bể tù đọng nước. Đây chính là địa điểm lý tưởng để muỗi vằn sinh nở.

Ý thức của cộng đồng về phòng chống sốt xuất huyết chưa cao, người dân không chủ động diệt bọ gây trong hộ gia đình. Thói quen tích trữ nước, không lật úp dụng cụ và diệt lăng quăng hàng tuần đã làm cho công tác kiểm soát, phòng bệnh gặp nhiều khó khăn.

Nguyên nhân khiến số ca sốt xuất huyết năm nay tăng mạnh là do vừa trải qua thời gian dài dịch bệnh COVID-19 khiến hệ miễn dịch của nhiều người suy yếu.

Chính quyền địa phương tuy đã quan tâm công tác phòng, chống sốt xuất huyết nhưng còn nhiều địa phương chưa bố trí kinh phí, chưa huy động được sự phối hợp, chủ động của các ban ngành, đoàn thể trong việc phòng chống sốt xuất huyết.

5. CÁCH PHÒNG CHỐNG BỆNH SỐT XUẤT HUYẾT:

- ❖ Cách phòng bệnh tốt nhất: là diệt muỗi, lăng quăng/bọ gây và phòng chống muỗi đốt.
- Loại bỏ nơi sinh sản của muỗi, diệt lăng quăng/bọ gây bằng cách:
 - Đậy kín tất cả các dụng cụ chứa nước để muỗi không vào đẻ trứng.
 - Thau rửa các dụng cụ chứa nước vừa và nhỏ (lũ, chum, xô chậu...) hàng tuần.
 - Thu gom, hủy các vật dụng phế thải trong nhà và xung quanh nhà như chai, lọ, mảnh chai, mảnh lu vỡ, ống bơ, vỏ dừa, lốp/vỏ xe cũ, hốc tre, bẹ lá..., dọn vệ sinh môi trường, lật úp các dụng cụ chứa nước khi không dùng đến.
 - Bỏ muối hoặc dầu vào bát nước kê chân chạn/tủ đựng chén bát, thay nước bình hoa/bình bông.
- Phòng chống muỗi đốt:
 - Mặc quần áo dài tay.
 - Ngủ trong màn/mùng kể cả ban ngày.
 - Dùng bình xịt diệt muỗi, hương muỗi, kem xua muỗi, vợt điện diệt muỗi...
 - Dùng rèm che, màn tẩm hóa chất diệt muỗi.
 - Cho người bị sốt xuất huyết nằm trong màn, tránh muỗi đốt để tránh lây lan bệnh cho người khác.
 - Tích cực phối hợp với chính quyền và ngành y tế trong các đợt phun hóa chất phòng, chống dịch.

Dự báo tình hình bệnh sốt xuất huyết có thể tiếp tục gia tăng trong thời gian tới, Trung tâm Kiểm soát bệnh tật Thành phố Hồ Chí Minh khuyến cáo người dân tích cực phối hợp với ngành y tế tham gia diệt lăng quăng, loại bỏ và lật úp các vật chứa nước dư thừa nhằm kéo giảm nguy cơ mắc sốt xuất huyết cho bản thân và cộng đồng với phương châm “Cuối tuần không lăng quăng, cả tuần không có muỗi”. Phòng chống bệnh sốt xuất huyết với khẩu hiệu: **“KHÔNG CÓ LĂNG QUĂNG, KHÔNG CÓ MUỖI VẦN, KHÔNG CÓ SỐT XUẤT HUYẾT”**

